

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Моделі розвитку соціально-економічних систем

освітньо-професійна програма Економіка підприємства
спеціальність 051 Економіка
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
освітній ступінь магістр

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та
інформаційних технологій

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	«Моделі розвитку соціально-економічних систем»
Назва структурного підрозділу	Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	Викладач: Пантелеймоненко Андрій , д.е.н., професор Контакти: ауд. 420, навчальний корпус № 4 e-mail: panteleimonenko.andrii@pdaa.edu.ua , тел.: 0509423619, сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/panteleymonko-andriy-oleksiyovych
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Спеціальність	051 Економіка

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни «Моделі розвитку соціально-економічних систем» – сформуванню розуміння особливостей організації і функціонування соціально-економічних систем та можливих моделей їх розвитку.

Основні завдання навчальної дисципліни «Моделі розвитку соціально-економічних систем»: з'ясувати сутність соціально-економічних систем та їх специфіку; дати загальну характеристику соціально-економічних систем і їх моделей; визначити функціональні особливості кооперативних систем та існуючих моделей таких систем; обґрунтувати значення кооперативних систем для сучасної економіки України; спрогнозувати перспективи розвитку соціально-економічних систем в Україні.

Компетентності:

загальні:

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

спеціальні (фахові, предметні):

ФК 5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

ФК 6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

ФК 10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН 11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПРН 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутнісні характеристики понять «економічна система» та «модель»

- Тема 2. Методологія пізнання економічних систем і моделей
 Тема 3. Класифікація економічних систем та моделей
 Тема 4. Теоретико-методологічні аспекти концепції соціальної ринкової економіки
 Тема 5. Третій сектор як соціально-економічна система
 Тема 6. Моделі кооперативних систем
 Тема 7. Перспективи розвитку соціально-економічних систем в Україні

Трудовітність:

Загальна кількість годин 90 год

Кількість кредитів 3.

Форма семестрового контролю екзамен

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма 051ЕКОН мд 2021				Заочна форма 051ЕКОН мз 2021[1](Л.Н.)			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Тема 1. Сутнісні характеристики понять «економічна система» та «модель»	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 2. Методологія пізнання економічних систем і моделей	12	2	2	8	10	-	-	10
Тема 3. Класифікація економічних систем та моделей	12	2	2	8	12	-	-	12
Тема 4. Теоретико-методологічні аспекти концепції соціальної ринкової економіки	12	2	2	8	14	2	-	12
Тема 5. Третій сектор як соціально-економічна система	16	4	2	10	14	2	-	12
Тема 6. Моделі кооперативних систем	14	2	2	10	10	-	-	10
Тема 7. Перспективи розвитку соціально-економічних систем в Україні	12	2	2	8	16	2	2	12
Усього годин	90	16	14	60	90	8	4	78

Поточний контроль

1.1. Опитування.

Шкала та критерії оцінювання

успішності здобувачів вищої освіти ступеня магістр - 051ЕКОН_мд_2021

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію	Опис критерію
------------------------	-------------------------	---------------

5	Високий рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти продемонстрував високий рівень володіння методологічними основами наукових досліджень в економіці, виявив відповідний рівень знання економічних процесів як об'єктів наукових досліджень, методів і методик для побудови моделей розвитку економічної сфери: відповідно до змісту дисципліни повно і правильно визначив сутність процесів і явищ, обґрунтував відповідь, виявив навички ведення аргументованої полеміки, здійснив всі розрахунки точно і правильно, зробив висновки за кожним з блоків аналітичного завдання та узагальнює матеріал в цілому
3	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти продемонстрував рівень володіння методологічними основами наукових досліджень в економіці вище мінімально необхідного, виявив відповідний рівень знання економічних процесів як об'єктів наукових досліджень, методів і методик для побудови моделей розвитку економічної сфери: відповідно до змісту дисципліни правильно визначив сутність процесів і явищ, обґрунтував відповідь, здійснив розрахунки та зробив висновки за кожним з блоків аналітичного завдання, однак у відповідях і розрахунках припускається неістотних помилок
2	Середній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти продемонстрував мінімально необхідний рівень володіння методологічними основами наукових досліджень в економіці, виявив відповідний рівень знання економічних процесів як об'єктів наукових досліджень, методів і методик для побудови моделей розвитку економічної сфери: відповідно до змісту дисципліни довів факт володіння основами економічних знань, правильно визначив сутність процесів і явищ, здійснив найпростіші розрахунки та зробив висновки на рівні констатації отриманого результату
0	Низький рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти не продемонстрував володіння методологічними основами наукових досліджень в економіці, не виявив знання економічних процесів як об'єктів наукових досліджень, методів і методик для побудови моделей розвитку економічної сфери: не готовий до відповіді, неспроможний висвітлити питання (або питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками), не виявляє ознак розуміння основної суті питань, не може зробити найпростіші розрахунки, висновки та узагальнення;

1.2. Виконання вправ на практичних заняттях

Шкала та критерії оцінювання

успішності здобувачів вищої освіти ступеня магістр - 051ЕКОН_мд_2021

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію	Опис критерію
5	Високий рівень досягнення результатів навчання	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.
3	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень (74-89 % правильно виконаних тестових завдань)
2	Середній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності (60-73 % правильно виконаних тестових завдань)
0	Низький рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання (0-59 % правильно виконаних тестових завдань)

1.3. Розв'язування тестів

Шкала та критерії оцінювання

успішності здобувачів вищої освіти ступеня магістр - 051ЕКОН_мд_2021

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію	Опис критерію
1	Високий рівень досягнення результатів навчання	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію (90-100 % правильно виконаних тестових завдань)
0,75	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних

		суджень (74-89 % правильно виконаних тестових завдань)
0,5	Середній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності (60-73 % правильно виконаних тестових завдань)
0	Низький рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання (0-59 % правильно виконаних тестових завдань)

1.4. Контрольна робота

Шкала та критерії оцінювання

успішності здобувачів вищої освіти ступеня магістр - 051ЕКОН_мд_2021

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію	Опис критерію
3	Високий рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти підтверджує здобуття ним програмних результатів навчання на рівні, що перевищує мінімально необхідний: обсяг виконаних завдань становить 90-100 % від загального обсягу
2	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти підтверджує здобуття ним програмних результатів навчання на рівні, що перевищує мінімально необхідний: обсяг виконаних завдань становить 71-90 % загального обсягу
1	Середній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти підтверджує здобуття ним програмних результатів навчання на мінімально необхідному рівні: обсяг виконаної роботи становить 50-70 % загального обсягу
0	Низький рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти не підтверджує здобуття ним програмних результатів навчання: обсяг виконаних завдань становить менше 50 % від загального обсягу

Поточний контроль

1.1. Опитування.

Шкала та критерії оцінювання

успішності здобувачів вищої освіти ступеня магістр - 051ЕКОН_мз_2021[1](Л.Н.)

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію	Опис критерію
------------------------	-------------------------	---------------

11	Високий рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти продемонстрував високий рівень володіння методологічними основами наукових досліджень в економіці, виявив відповідний рівень знання економічних процесів як об'єктів наукових досліджень, методів і методик для побудови моделей розвитку економічної сфери: відповідно до змісту дисципліни повно і правильно визначив сутність процесів і явищ, обґрунтував відповідь, виявив навички ведення аргументованої полеміки, здійснив всі розрахунки точно і правильно, зробив висновки за кожним з блоків аналітичного завдання та узагальнює матеріал в цілому
7	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти продемонстрував рівень володіння методологічними основами наукових досліджень в економіці вище мінімально необхідного, виявив відповідний рівень знання економічних процесів як об'єктів наукових досліджень, методів і методик для побудови моделей розвитку економічної сфери: відповідно до змісту дисципліни правильно визначив сутність процесів і явищ, обґрунтував відповідь, здійснив розрахунки та зробив висновки за кожним з блоків аналітичного завдання, однак у відповідях і розрахунках припускається неістотних помилок
4	Середній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти продемонстрував мінімально необхідний рівень володіння методологічними основами наукових досліджень в економіці, виявив відповідний рівень знання економічних процесів як об'єктів наукових досліджень, методів і методик для побудови моделей розвитку економічної сфери: відповідно до змісту дисципліни довів факт володіння основами економічних знань, правильно визначив сутність процесів і явищ, здійснив найпростіші розрахунки та зробив висновки на рівні констатації отриманого результату
0	Низький рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти не продемонстрував володіння методологічними основами наукових досліджень в економіці, не виявив знання економічних процесів як об'єктів наукових досліджень, методів і методик для побудови моделей розвитку економічної сфери: не готовий до відповіді, неспроможний висвітлити питання (або питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками), не виявляє ознак розуміння основної суті питань, не може зробити найпростіші розрахунки, висновки та узагальнення;

1.2. Виконання вправ на практичних заняттях

Шкала та критерії оцінювання

успішності здобувачів вищої освіти ступеня магістр - 051ЕКОН_мз_2021[1](Л.Н.)

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію	Опис критерію
10	Високий рівень досягнення результатів навчання	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.
7	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень (74-89 % правильно виконаних тестових завдань)
4	Середній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності (60-73 % правильно виконаних тестових завдань)
0	Низький рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання (0-59 % правильно виконаних тестових завдань)

1.3. Розв'язування тестів

Шкала та критерії оцінювання

успішності здобувачів вищої освіти ступеня магістр - 051ЕКОН_мз_2021[1](Л.Н.)

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію	Опис критерію
10	Високий рівень досягнення результатів навчання	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію (90-100 % правильно виконаних тестових завдань)
	Достатній рівень досягнення результатів	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати

7	навчання	результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вмiє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень (74-89 % правильно виконаних тестових завдань)
4	Середній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності (60-73 % правильно виконаних тестових завдань)
0	Низький рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання (0-59 % правильно виконаних тестових завдань)

11. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

051ЕКОН_мд_2021

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Опитування	Виконання вправ на практичних заняттях	Розв'язування тестів	контрольна робота	Екзамен	
Тема 1. Сутнісні характеристики понять «економічна система» та «модель»	5	5	1			11
Тема 2. Методологія пізнання економічних систем і моделей	5	5	1			11
Тема 3. Класифікація економічних систем та моделей	5	5	1			11
Тема 4. Теоретико-методологічні аспекти концепції соціальної ринкової економіки	5	5	1			11
Тема 5. Третій сектор як соціально-економічна система	5	5	1			11
Тема 6. Моделі кооперативних систем	5	5	1			11
Тема 7. Перспективи розвитку соціально-економічних систем в Україні	5	5	1	3		14
Екзамен					20	20
Разом	35	35	7	3	20	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
051ЕКОН_мз_2021[1](Л.Н.)

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Опитування	Виконання вправ на практичних заняттях	Розв'язування тестів	контрольна робота	Екзамен	
Тема 1. Економічна діагностика: сутність, мета, завдання, етапи, інструментарій	10	10	10			30
Тема 2. Діагностика конкурентного середовища підприємства						
Тема 3. Діагностика конкурентоспроможності підприємства та його продукції						
Тема 4. Оцінка вартості підприємства як цілісного майнового комплексу						
Тема 5. Діагностика потенціалу підприємства						
Тема 6. Управлінська діагностика						
Тема 7. Фінансова діагностика						
Тема 8. Діагностика економічної безпеки підприємства						
Тема 9. Діагностика економічної культури підприємства	11	10	10			31
Контрольна робота				19		19
Екзамен					20	20
Разом	21	20	20	19	20	100

12. Рекомендовані джерела інформації
Основні

1. Башнянин Г. І. Економічні системи: методологічні проблеми метрологічного аналізу ефективності капіталізації, лібералізації, соціалізації і дерегулювання. Львів: Ліга-Прес, 2017. 830 с.
2. Башнянин Г.І., Коцупей В.М. Економічна ефективність функціонування господарських систем: проблеми вимірювання Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-

- технічних праць Національного лісотехнічного уні-ту України Львів: Вид-во НЛУУ, 2018.– Т.28, № 4. С. 54-75
3. Башнянин Г. І., Лапчук Я. С., Коцупей В. М. Про соціальне оцінювання в економічних системах. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2019. Вип. 57. С. 68–74.
 4. Корхін А.С., Турчанінова І.Ю. Моделювання економіки: навчальний посібник. Д.: ДВНЗ «НГУ», 2016. 104 с.
 5. Гончаренко В.В., Пантелеймоненко А.О. Дискусійні аспекти використання терміна «соціальна економіка» в сучасній українській економічній науці. 2020. URL: <https://www.researchgate.net/publication>
 6. Кононова І.В. Регіональна соціально-економічна система як категорія економічних досліджень. *Східна Європа: Економіка, бізнес та управління*. 2020. Випуск 1 (24). 269-274.
 7. Пантелеймоненко А.О. Роль національних кооперативних систем у зміцненні кооперативного руху. *Управління розвитком соціально-економічних систем у новій економіці. Монографія* [колектив авторів]; за заг. ред. Л.М. Шимановської-Діанич. Полтава: ПУЕТ, 2017. С. 49-69; 358 с.

Допоміжні

1. Башнянин Г., Шевчик Б. Економічні системи в соціокультурному просторі URL: <file:///C:/Users/test/Downloads/127911-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-273216-1-10-20180404.pdf>
2. **Ковтун О. І., Вербова О. С., Мисловський П. Й. Методологічні проблеми метрологічного аналізу економічних систем: наукова школа доктора економічних наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України Г. І. Башнянина Львів : Ліга-Прес, 2016. 1096 с.**
3. Дерев'янюк Ю. М., Мельник Л. Г., Кубатко О. В. Соціальна та солідарна економіка: поняття та сутність, досвід та перспективи URL: https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_22/YURIY_M_DEREV_YANKO_LEONID_H_MELNYK_OLEKSANDR_V_KUBATKOSocial_and_Solidarity_Economy_Concept_and_Essence_Experience_and_P.pdf
4. Дюк А.А. Організаційно-економічні характеристики соціалізації підприємництва на селі в сучасних умовах господарювання *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. №1 (67). С. 32-40.
5. Сімахова А. О. Еволюція підходів до трактування соціальної економіки у глобальному розумінні *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Світове господарство та міжнародні економічні відносини*. 2017. Випуск 9. С. 80–89.
6. Recent Evolutions of the Social Economy in the European Union. Study. Directors: Monzón J. L., Chaves R. Brussel: European Economic and Social Committee, 2017. 122 p.
7. Pestoff Victor A. (2021) Third Sector and Cooperative Services an Alternative to Privatization. Co-production and Japanese Healthcare, Routledge, 2021, URL: https://www.researchgate.net/publication/350402715_Chapt_2_Third_Sector_and_Cooperative_Services

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. buv.gov.ua/ - сайт бібліотеки ім. В.І. Вернадського
2. <http://www.rada.gov.ua/> - сайт Верховної Ради України
3. www.visnuk.com.ua – сайт журналу «Вісник податкової служби України»
4. http://lib.pdaa.edu.ua/mainlist?0=ip_login_no_cache%3D1fbd2afb8102898f7bf8a0d033589994 електронна бібліотека ПДАА
5. <http://civicua.org>– електронний портал суспільних організацій України

6. <http://europa.eu.int/>– електронний портал Євросоюзу
7. <http://news.ft.com/>– офіційний сайт газети *FinancialTimes*
8. <http://www.bank.gov.ua/>– офіційний сайт Національного банку України
9. <http://www.cordis.lu/>– Європейська асоціація трансферу технологій, інновацій та промислової інформації
10. <http://www.dffd.gov.ua/>– офіційний сайт Державного Фонду фундаментальних досліджень України
11. <http://www.economist.com/>– сайт журналу *Economist*
12. <http://www.ei.com.ua/>– інформаційне агентство Експресінформ – основні фінансові індикатори України
13. <http://www.europe-innova.eu/>– Європейський портал щодо ініціатив у сфері інновацій
14. <http://www.imf.org/>– офіційний сайт Міжнародного валютного фонду
15. <http://www.kmu.gov.ua/>– урядовий портал Кабінету Міністрів України
16. <http://www.me.gov.ua/>– офіційний сайт Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України
17. <http://www.osce.org/>– офіційний сайт Організації безпеки та співробітництва в Європі